

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No3
MAXSUS SON

BAKALAVR TALABALARINING MAQOLALARI TO'PLAMI

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr.
2026-yil, aprel-may.*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanov Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukaramova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

BUXGALTERIYA VA EKOLOGIK HISOBOT (ESG HISOBOTLARI).....	21
Abdulkarimov Qamariddin Isroiljon o'g'li, Abdurashidov Faxriddin Fazliddin o'g'li, Beknazarov Zafarjon Ergachevich	
YASHIL INVESTITSİYALARNI RIVOJLANTIRISH – BARQAROR IQTISODIY O'SISHNING ASOSIY YO'NALISHI	26
Yarboeva Farida Ulug'bek qizi, Yoqubova Zilola To'ra qizi	
RAQAMLI SOLIQ NAZORATINING BUXGALTERIYA TIZIMIGA TA'SIRI	30
Abdulxatov Mirkomil O'rol o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
ИННОВАЦИОННЫЙ МАРКЕТИНГ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СУБЪЕКТОВ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА	34
Насиров Дилшод Фархадович, Халманова Шахзода, Кенесбаева Азиза	
O'ZBEKISTON TURIZM TIZIMIDA QO'SHILGAN QIYMAT ZANJIRINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	39
Normurodov X.E., Abdurazakova Farangis Dilshod qizi	
СОВРЕМЕННЫЕ ШКОЛЫ НАУКИ УПРАВЛЕНИЯ И ИХ ОСНОВНЫЕ ИДЕИ.....	44
Латипов Ашур Али Рустам ўғли, Джамолова Хилола Исмаиллаевна	
O'ZBEKISTONDA BUXGALTERIYA HISOBINI MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA MOSLASHTIRISH MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI	50
Qosimova Fazilat Sherzod qizi, Shermuxamedov Bexzodjon Usmonovich	
MARKAZIY BANK RAQAMLI VALYUTALARI VA GLOBAL PUL TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	57
Jumanova Shaxlo Boxodir qizi, Shovkatov Nodirjon Ne'matjon o'g'li	
RAQOBAT VA MONOPOLIYA SHAROITIDA BOZOR SAMARADORLIGI HAMDA IQTISODIY RIVOJLANISH OMILLARI	62
Yo'ldashaliyev Muxammadaziz Xabibulla o'g'li, Yoqubova Zilola Tura qizi	
ИНВЕСТИЦИИ В ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИКИ	68
Насиров Дилшод Фархадович, Тохинова Азиза Олимжоновна, Исокулова Хуснора алохиддиновна	
FRANCHAYZING FAOLIYATIDA RAQAMLI MARKETING VA BIG DATA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI.....	74
Xodjayev Anvar Rasulovich, Nasimov Dilshodbek Hotam o'g'li	
AGROINDUSTRIAL BIOMASSANING IKKILAMCHI UTILIZATSIYASI – YOPIQ SIKL IQTISODIY MODELINING INFRATUZILMAVIY TAYANCHI: IQTISODIY-EKOLOGIK MEZONLAR VA MILLIY AMALIYOT.....	80
Kadirova Maraljon Matyakubovna, Eshbekov Murodjon Uktamovich	
ZAMONAVIY TO'LOV TIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA ULARNING MOLIVAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI.....	87
Alimov Umid Xamid o'g'li, Rustamov Maqsud Suvonqulovich	
RAQOBATLASHMAGAN BOZOR SHAROITIDA NARX BELGILASH TAMOYILLARI.....	92
G'aniyev Fayzbek Abduxamid o'g'li, Jumanazarov Og'abek Ahmadjon o'g'li, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
DEVELOPMENT OF LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE	104
Akhrorova Munavvar Farkhod kizi, Abdalimov Orzubek Tuychibek o'g'li, Samiyev Damir Ahmad o'g'li, Rakhmonov Umrzoq Otaboy o'g'li	

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA BANK KREDITLARINING AHAMIYATI.....	112
Ubaydulloyeva Rayhona Fahriddin qizi, F.U.Umarov	
O'ZBEKISTONDA TURIZM XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI PLATFORMALARDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASINI QO'LLASH IMKONIYATLARI.....	119
Raxmonova Sabina Navro'z qizi, Nazar Nazarov G'ulomovich	
TARMOQ TUZILMASINI SHAKLLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING AHAMIYATI	124
Samadova Solik qizi, Normurodov Husan	
TIJORAT BANKLARINING RAQAMLI XIZMATLARIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING QO'LLANILISHI VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	130
Tillayev Xurshidjon Sulaymon o'g'li, Karimov Umrbek Javlonbek o'g'li	
ISLOM MOLIYASINI O'ZBEKISTONDA RIVOJLANISHI.....	137
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
XALQARO VA MILLIY BUXGALTERIYADA NOMODDIY AKTIVLARNI HISOBGA Olish, BAHOLASHNING O'ZIGA XOS JIHATLARI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	141
Axmetova Nasiba Axmetovna, Mavlanov Normo'min Normamatovich	
URBANIZATSIYA SHAROITIDA TRANSPORT MARKETINGINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	147
Iskandarov Quddrat Shuxratovich, Ataniyazova Zarina Niyetbay qizi	
IQTISODIY ATAMALARINING O'ZBEK TILIDA SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI.....	154
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Salamova Oliya	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING HAJMI, OMILLARI VA UNI KAMAYTIRISH YO'LLARI.....	158
Tohirova Gulnoza Zokirovna, Tillayev Xurshidjon Sulaymon o'g'li	
RAQAMLI BANK TIZIMLARI VA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALAR (FINTECH)NING AN'ANAVIY BANKLARGA TA'SIRI.....	164
Shermuxe'dov Bexzodjon Usmonovich, Qosimova Fazilat Sherzod qizi, Abdumalikova Busalima Abduvali qizi	
SUN'IY INTELLEKTNING AXBOROT BOZORIGA TA'SIRI: MAHSULOT VA MEHNAT BOZORIDAGI O'ZGARISHLAR.....	170
Mo'y'dinjonova Durdonaxon Ilhomjon qizi, Ismanov Ibrohim Nabiye'vich	
ICHKI AUDIT TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO STANDARTLAR VA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA.....	175
Axmedov Xasan Ruzibaye'vich, Ruzibaye'va Karima Shavkat qizi, Abdumalikova Busalima Abduvali qizi	
SARATON KASALLIGIDA PSIXOLOGIK REABILITATSIYA: "5 OLAM" MODELINI KENGAYTIRISH VA AMALIY QO'LLASH	182
Salayeva Laylo Shavkatovna, Toshtemirov Doston Tohirjon o'g'li	
THE CHALLENGES OF MANAGING CROSS-FUNCTIONAL TEAMS IN PHARMACEUTICAL PROJECTS	187
Murodova Feruzakhon Talatovna	
GREEN ECONOMY AND GREEN INVESTMENT: SUSTAINABLE AS A MAIN FACTOR OF ECONOMIC GROWTH.....	194
Tursinov A.J., Jalgasbaeva J.A., Axmetova U.M.	
IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING AHAMIYATI VA UNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	199
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich, Dilmurodov Komiljon Ahmad o'g'li	
O'ZBEK TILINING TARIXIY TARAQQIYOT BOSQICHLARI.....	204
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Baxronov Timur Rustamovich	

ZAMONAVIY TASHKIOTLARDI STRATEGIK BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	208
Makhmudov Sunnatjon Abdujabbor o'g'li, Ashurova Jasmina Jo'ra qizi	
O'ZBEKISTONDA ATROF-MUHIT IQTISODIYOTI VA BARQAROR RIVOJLANISH MASALALARI	213
Boltayeva Sh.B., Hayitova Charos, Latipova Jasmina	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR RIVOJLANISH VA YASHIL IQTISODIYOTNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	216
Izzatillayeva Munisabonu Ikromjon qizi, Yangiboyev Sirojddin Juramurodivich	
O'ZBEKISTON EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA DIVERSIFIKATSIYANING ROLI: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	220
Ashurova Nilufar Yuldosh qizi, Xurshidjon Tillayev Sulaymon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISH	225
Iskenderov Axmet Maksetbaevich, Irisaliyeva Kamola Otabekovna	
MUQIMIY IJODIDA SAYOHAT MOTIVLARI VA ULARNING ADABIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI AHAMIYATI	228
Erkaboyeva Jasmina Safarali qizi, Muxitdinova Muxlisa Sadriddinovna	
HISTORICAL STAGES OF DEVELOPMENT OF THE UZBEK LANGUAGE	233
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Komilov Sarvar Firdavs ugli	
O'ZBEK TILINING RAQAMLI TEKNOLOGIYALAR DAVRIDAGI O'RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	237
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna, Faruxov Shoxrux Tolibovich	
УЧЁТ ТРУДА И ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРИКЛАДНЫЕ АСПЕКТЫ	242
Махмуджанов Мухаммадали Максуджан угли, Абдурашидова Марина Сагатовна	
O'ZBEKISTONNING GLOBAL IQTISODIYOTDAGI ROLI	246
Xudonazarov Murod Maxmudjanovich, Ramanberdiyev Umidbek Jamoladdin o'g'li	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА: АНАЛИТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ НА ПРИМЕРЕ НИУ ВШЭ	249
Бозорова Фарангиз Шерзод кизи, Мусаев Озоджон	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MILLIY RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	255
Sharipboyev Husanboy Marks o'g'li, Abduraxmonova Aqida Fayzulla qizi	
NAVOIY ERKIN IQTISODIY ZONASINING NAVOIY VILOYATI IQTISODIYOTIDA TUTGAN O'RNI	260
Raxmonov Ilg'or G'aybullayevich, Zuvaydullayeva Shahzoda Sayfiddin qizi	
KORXONALARDA KASSADAGI PUL MABLAG'LARI HISOBINING HOZIRGI HOLATI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	265
Isroilov Zuhridin, Toshimov Azizbek	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING TRANSFORMATSIYASI VA UNING IJTIMOY-IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI	269
Karimova Latofat Sadullayevna, Jabborov Abdulla Akbar o'g'li	
O'ZBEKISTON FUQAROLARINING MEHNAT MIGRATSIYASIDA HUQUQIY HIMOYASINI TA'MINLASH	276
Shamsiddinov Yahyobek Anvar o'g'li, Musayev Ozodjon	
IQLIM O'ZGARISHINING IQTISODIYOTGA TA'SIRI: QISHLOQ XO'JALIGI VA SANOATDAGI XAVF VA YO'QOTISHLAR	282
Shohibov Azizbek Dilshod o'g'li, Karimova Komila Daniyarovna	

DIGITAL ECONOMY AND INNOVATIVE DEVELOPMENT STRATEGIES	287
Samadqulov Muhammadjon Islom ugli, Ismoilov Sulaymon Ahmadjon ugli	
МЕТОДИКА ПРОВЕДЕНИЯ АУДИТОРСКОГО АНАЛИЗА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ ПРЕДОСТАВЛЕНИЯ ИМ АУДИТОРСКОЙ ОЦЕНКИ	290
Мирзаева Сабина Хушнудовна, Хайдарова Дилдора Жахонгир кизи	
O'ZBEKISTONDA INFLYATSIYA JARAYONLARI VA ULARNING AHOLINING REAL DAROMADLARIGA TA'SIRI.....	294
Abdullayeva Zulfiya Izzatovna, Ashurova Jasmina Jo'ra qizi	
TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY HISOBOTLAR VA DAVLAT STANDARTLARI ASOSIDA LIKVIDLIK RISKLARINI BOSHQARISH MEXANIZMLARI	298
Quvondiqov Rozimurod, Toshimov Azizbek	
ECONOMIC EFFICIENCY OF FINANCING INFRASTRUCTURE PROJECTS THROUGH PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS.....	305
Djurayev Olimjon Narkulovich, Ermuminov Elbek Erkin ugli	
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ТАБАЧНОЙ ПРОДУКЦИИ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ДОХОДЫ.....	312
Акбарова Лайло Упашевна, Атамурастов Атабек Айбекович	
THE ROLE OF THE STATE BUDGET IN FINANCING THE EDUCATION SYSTEM.....	319
Sarsenbaev Bakhitjan Abdulgazievich, Jenisbaeva Khurziya Yerkinbay kizi, Khayirbaeva Balzira Parakhat kizi	
DAVLAT BUDJETI PROGNOZINI SHAKLLANTIRISHDA YASHIL IQTISODIYOT VA GENDER TENGLIGI KO'RSATKICHLARINING AHAMIYATI.....	324
Ismoilova Mohiraxon Iqbol qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR (TMZ) HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	330
Ovlayev Suhrob Temur o'g'li, Botirjonova Bonu Baxtiyor qizi	
KORXONALARDA XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQ KASSADAGI PUL MABLAG'LARI VA PUL EKVIVALENTLARI BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITI.....	336
Toshimov Azizbek, Temirova Rushana	
ОСОБЕННОСТИ УЧЁТА ЭКСПОРТНЫХ ОПЕРАЦИЙ ПРИ РЕАЛИЗАЦИИ ХЛОПКОВОЙ ПРЯЖИ НА УСЛОВИЯХ ОТСРОЧКИ ПЛАТЕЖА.....	340
Туйчиев Шахбозбек Нодирбек угли, Абдурашидова Марина Сагатовна	
TURIZM VA REKREATSIYA UCHUN BIOKLIMATIK SHAROITLARNI BAHOLASH.....	344
Usmanova Zumrad Islamovna, Suvonov Farrux	
ONLAYN BOZORLARDA RAQOBAT STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	347
Nortojiyeva Sevinch Raximjonovna, Xashimov Abdukomil Risbekovich	
XOMASHYO, MATERIALLAR HISOBI VA AUDITINING MILLIY HAMDA XALQARO JIHATLARI.....	353
Qo'ziyeva Maftuna Otabek qizi, Samandarov Ulug'bek Samandarovich	
"SAM INNOPRODUCT" MAS'ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYATINING TASHKILIY-IQTISODIY TAVSIFI	358
G'afforov Shaxzod Uktam o'g'li, Xudaynazarova Dilnoza G'afurovna	
"SAM INNOPRODUCT" MAS'ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYATIDA XARAJATLAR HISOBINI YAXSHILASH.....	364
Nazarova Durdona Rahimjonova, Xudaynazarova Dilnoza G'afurovna	
"SAM INNOPRODUCT" MAS'ULIYATI CHEKLANGAN JAMIYATIDA XARAJATLAR AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	369
Obloqulova E'zoza Elyor qizi, Xudaynazarova Dilnoza G'afurovna	

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОЙ ПОДДЕРЖКИ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	374
Рустамов К.М., Каримова А.М.	
EDUCATION LEVEL AND EMPLOYMENT RATE IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS WITH GDP PER CAPITA (PPP) AS A CONTROL VARIABLE (2015–2024)	378
Goziyev Murodjon Shokirjonovich, Bahodirova Muhlisa Rustamjon qizi	
XOMASHYO VA MATERIALLAR SARFI VA UNING MAHSULOT TANNARXIGA KIRITILISHI AUDITI	386
Qo'ziyeva Maftuna Otabek qizi, Tajiyeva Nargiza Abdunabi qizi	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHNING MAKROIQTISODIY MODELLARI.....	391
Sharipboyev Hasanboy Marks o'g'li, Sharipov Kuvondik Baxtiyorovich	
MAMLAKATLARDA SOLIQ SIYOSATI VA AMALDA BO'LGAN SOLIQLARNING XUSUSIYATLARI.....	396
Azimova Feruza Payziyevna, O. Maxmudov	

MAMLAKATLARDA SOLIQ SIYOSATI VA AMALDA BO'LGAN SOLIQLARNING XUSUSIYATLARI

Azimova Feruza Payziyevna

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti professori

ORCID: 0009-0007-8007-7276

E-mail: azimovaf@gmail.com

O. Maxmudov

Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida byudjetga soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish masalalari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan hamda mamlakatimizda amalda bo'lgan soliqlarning xususiyatlari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: iqtisodiyotni raqamlashtirish, soliq to'lovlarini hisobga olish, byudjet daromadlari, soliq ma'muriyatchiligi, raqamli texnologiyalar, fiskal barqarorlik.

Abstract: This article analyzes the issues of improving the system of accounting for tax payments to the budget in the context of the digitalization of the economy from scientific, theoretical, and practical perspectives, and describes the features of taxes currently in force in our country.

Key words: digitalization of the economy, accounting for tax payments, budget revenues, tax administration, digital technologies, fiscal stability.

Аннотация: В данной статье с научной, теоретической и практической точек зрения анализируются вопросы совершенствования системы учёта налоговых платежей в бюджет в контексте цифровизации экономики, а также описываются особенности налогов, действующих в нашей стране.

Ключевые слова: цифровизация экономики, учёт налоговых платежей, бюджетные доходы, налоговое администрирование, цифровые технологии, фискальная стабильность.

KIRISH

Iqtisodiyotning global va milliy darajadagi modernizatsiyasi jarayonlari mamlakatlarda soliq siyosati va davlat byudjeti tizimlarining samaradorligini oshirishni talab qilmoqda. Byudjet tizimi va soliq to'lovlarining hisobini takomillashtirish, ayniqsa, iqtisodiy o'sishning yuqori sur'atlarida va innovatsiyalarni joriy etishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishi va raqamli iqtisodiyotga o'tishi davrida soliq tizimi, ayniqsa, byudjetga to'lovlar tizimining optimallashtirilishi, yangi texnologiyalar asosida ishlab chiqilishi va qo'llanilishi katta e'tibor talab etmoqda.

Dunyo iqtisodiyotidagi o'zgarishlar, raqamli transformatsiya va global moliyaviy inqirozlar soliq siyosatida yangi yondashuvlar, yangi mexanizmlar va vositalarni joriy etishni zaruriyatga aylantirdi. Shu bilan birga, soliq to'lovlarining hisobini yanada takomillashtirish, to'lovchilarni qo'llab-quvvatlash va ularning soliq majburiyatlarini aniq belgilash muhimdir. Bularning barchasi davlat byudjetiga tushumlarning o'sishiga, iqtisodiyotning yanada barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli, bu mavzu aynan hozirgi zamon sharoitida iqtisodiyot va davlat byudjeti tizimini yaxshilashga qaratilgan ilmiy va amaliy muhim ishlanmalarga yo'naltirilgan.

Mamlakatda soliq yuki aholining moliyaviy-iqtisodiy faoliyatini cheklashi yoki rag'batlantirishi mumkin. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash har qanday mamlakat uchun dolzarb masala hisoblanadi. Ushbu jarayon iqtisodiyotning samaradorligini oshirish, innovatsiyalarni joriy etish va raqobatbardoshlikni kuchaytirish orqali amalga oshiriladi. Soliq tizimi esa iqtisodiyotning asosi bo'lib, uning barqaror va samarali ishlashi byudjetning to'ldirilishi va davlat dasturlarining muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta'minlaydi [1].

Milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash maqsadida iqtisodiyot tarmoqlarida barqaror yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash orqali kelgusi besh yilda aholi jon boshiga yalpi ichki mahsulotni 1,6 baravar va 2030-yilga borib aholi jon boshiga to'g'ri keladigan daromadni 4 ming AQSH dollaridan oshirish hamda "daromadi o'rtachadan yuqori bo'lgan davlatlar" qatoriga kirish uchun zamin yaratish belgilangan [2].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida byudjetga soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish masalasi iqtisodchi olimlar tomonidan keng qamrovda tadqiq etilgan bo'lib, mazkur yo'nalishda turli nazariy yondashuvlar va amaliy tavsiyalar shakllangan.

Xususan, A.J. Tuychiyev o'zining "Byudjet hisobi" darsligida byudjet tashkilotlarida soliq to'lovlarini hisobga olish jarayoniga alohida e'tibor qaratadi. Muallifning fikricha, ushbu jarayon davlat byudjeti daromadlarining to'liq va o'z vaqtida shakllanishini ta'minlovchi asosiy mexanizmlardan biri hisoblanadi [6].

— "Byudjet tashkilotlarida soliq to'lovlarini hisobga olish jarayoni davlat byudjeti daromadlarining to'liq va o'z vaqtida shakllanishini ta'minlashning asosiy mexanizmlaridan biri hisoblanadi."

Mazkur yondashuv soliq hisobining nafaqat texnik jarayon, balki byudjet barqarorligini ta'minlovchi strategik omil ekanligini ko'rsatadi. Shuningdek, hisob tizimidagi kamchiliklar moliyaviy resurslarning samarasiz taqsimlanishiga olib kelishi mumkinligi ham bevosita nazarda tutiladi.

Soliq ma'muriyatchiligini takomillashtirish va raqamlashtirish masalalari O.T. Xoshimovich tomonidan chuqur tahlil qilingan. U soliq ma'muriyatchiligini raqamlashtirish soliq yukini optimallashtirish hamda byudjet tushumlarini oshirishning samarali vositasi ekanligini qayd etadi [7]. Bu yondashuv zamonaviy iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarning o'rni ortib borayotganini inobatga olgan holda, soliq hisobini yuritish tizimini transformatsiya qilish zarurligini ko'rsatadi. Natijada, soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish orqali byudjet daromadlari bazasini kengaytirish imkoniyati yuzaga keladi.

Mazkur masala xorijiy olimlar tomonidan ham keng o'rganilgan. Jumladan, xalqaro miqyosdagi taniqli iqtisodchi va davlat moliyasini boshqarish bo'yicha ekspert R. Allen o'zining "Public Financial Management" asarida soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish davlat byudjetining daromad qismini mustahkamlash hamda umumiy iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omillaridan biri ekanligini ta'kidlaydi [8].

— "Soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish davlat byudjetining daromad qismini mustahkamlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirishning asosiy omillaridan biridir."

Muallifning ushbu yondashuvi moliyaviy intizom va shaffoflikni ta'minlashda samarali hisob tizimining hal qiluvchi rol o'ynashini asoslaydi.

Shuningdek, Dehli universiteti professori J. Khan tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ham soliq tizimini modernizatsiya qilishning dolzarbligi alohida qayd etilgan. Uning fikriga ko'ra, raqamli texnologiyalarni soliq hisobiga joriy etish soliq tushumlarini oshirish bilan birga byudjet barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Bu esa, o'z navbatida, iqtisodiy modernizatsiya sharoitida fiskal siyosat samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Umuman olganda, tahlil qilingan ilmiy manbalar soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish byudjet daromadlarini barqarorlashtirish, soliq tizimida shaffoflikni ta'minlash hamda iqtisodiy modernizatsiya jarayonlarini jadallashtirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning metodologik asosi iqtisodiy modernizatsiya sharoitida byudjetga soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirishning ilmiy-nazariy va amaliy jihatlarini har tomonlama o'rganishga qaratilgan bo'lib, unda tizimli yondashuv, statistik tahlil va solishtirma usullarining uyg'unligi asosiy o'rin tutadi. Tadqiqotning umumiy strategiyasi tavsifiy va tahliliy xususiyatga ega bo'lib, tadqiqotning empirik qismi miqdoriy usullarning kombinatsiyasiga asoslanadi: miqdoriy tahlilda vaqt seriyalari dinamikasi, o'sish sur'atlarini hisoblash, foiziy taqqoslash va oddiy regressiya modellari qo'llanilgan holda soliq tushumlarining iqtisodiy o'sish bilan bog'liqligi baholangan. Ma'lumotlar ishonchligini ta'minlash maqsadida bir necha manbalardan olingan ko'rsatkichlar o'zaro solishtirilgan va aniqlashtirilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

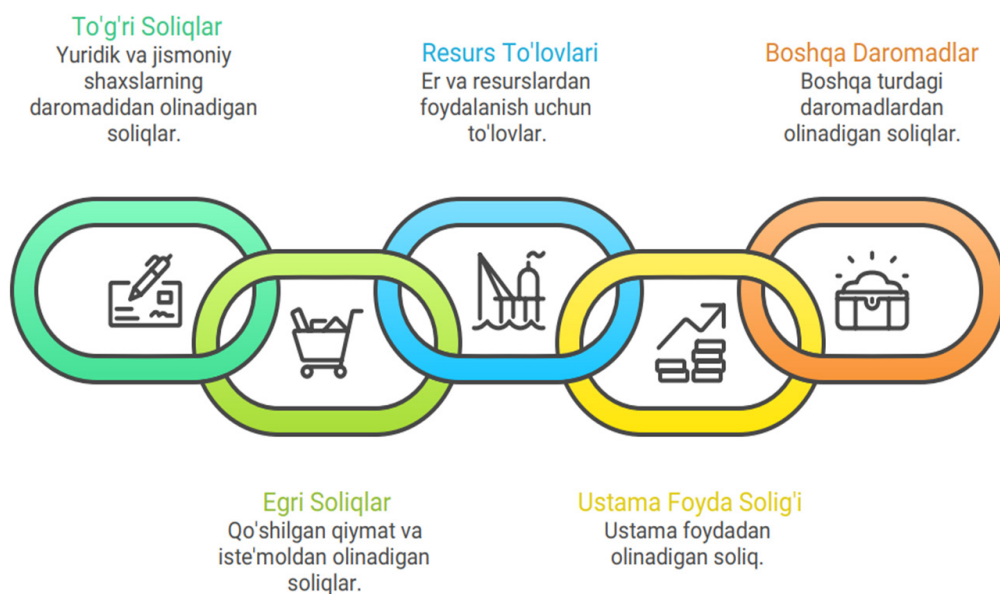
O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmonida "makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va yillik inflyatsiya darajasini 2023-yilgacha bosqichma-bosqich 5 foizgacha pasaytirish, davlat

byudjeti taqchilligini qisqartirish va 2023-yildan yalpi ichki mahsulotga nisbatan uning 3 foizdan oshib ketmasligini ta'minlash" belgilab qo'yilgan [1]. Shuningdek, har bir tuman byudjetining kamida 5 foizini "Fuqarolar byudjeti" dasturi doirasida aholining takliflari asosida eng dolzarb muammolarni yechishga sarflash nazarda tutilgan [2].

Davlat qarzini boshqarishda yiliga yangi jalb qilingan tashqi qarz miqdori 4,5 milliard AQSH dollaridan oshib ketmasligini ta'minlash belgilab berilgan [1]. Davlat faoliyatining barcha yo'nalishlarini mablag' bilan ta'minlashning asosiy manbalaridan biri va davlat ustuvorligini amalga oshirishning iqtisodiy vositasi soliqlardir. Soliq tizimini tartibga solish va mukammallashtirish moliyaviy tizimni rivojlantirishga yordam beradi. Iqtisodiyotni davlat tomonidan soliqlar orqali tartibga solish, davlat budjeti daromadlarini shakllantirish soliq solish vositasida jamiyatdagi u yoki bu jarayonlarning rivojlanishiga ta'sir etuvchi usul hisoblanadi. Soliqlar davlat moliyaviy barqarorligini ta'minlashda muhim manbalardan biri hisoblanadi. Hozirgi amaliyotda davlat budjetining daromadlari quyidagi tartibda tasniflanmoqda (1-rasm):

O'zbekiston Soliq tizimi

1-rasm. O'zbekiston soliq tizimi klassifikatsiyasi

1. To'g'ri bevosita soliqlar. Ularning tarkibiga yuridik shaxslarning foydasidan olinadigan soliq; savdo va umumiy ovqatlanish korxonalari uchun yagona soliq to'lovidan Davlat budjetiga ajratmalar; yagona soliq to'lovidan mikrofirmalar va kichik korxonalar bilan birgalikda Davlat budjetiga ajratmalar; jismoniy shaxslarning daromadidan olinadigan soliq va tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanayotgan yuridik va jismoniy shaxslarning daromadidan olinadigan qat'iy soliq kiradi.

2. Egri bilvosita soliqlar. Bu soliqlarning tarkibi qo'shilgan qiymat solig'i; aksizlar; bojxona bojlari; jismoniy shaxslardan olinadigan yagona boj to'lovi; transport vositalari uchun benzin, dizel yoqilg'isi va gaz iste'moliga jismoniy shaxslardan olinadigan soliqlardan iborat.

3. Resurs to'lovlari va mol-mulk solig'i. Bu guruhga kiruvchi soliqlar va to'lovlar mol-mulk solig'i; yer solig'i; yerosti boyliklaridan foydalanganlik uchun soliq va suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni o'z ichiga oladi.

4. Ustama foydadan olinadigan soliq.

5. Boshqa daromadlar.

Shuningdek, yuridik nuqtai nazardan, byudjet daromadlari uch guruhga ajratilishi mumkin:

- davlat budjeti daromadlari;
- respublika budjeti daromadlari;
- Qoraqalpog'iston Respublikasi budjeti va mahalliy budjetlar daromadlari.

Soliqlarning paydo bo'lishi, ularning ilk ko'rinishlari haqida aniq ma'lumotlarga ega bo'lish har bir insonni qiziqtirishi tabiiydir. Soliqlarning qachon paydo bo'lganligi haqida aniq ma'lumot tarixiy kitoblarda uchramasa-da, soliqlar tarixini yorituvchi manbalarning guvohlik berishicha, davlat paydo bo'lishi bilan soliqlar jamiyatdagi iqtisodiy munosabatlarning zaruriy bo'g'iniga aylangan.

Mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida bozor mexanizmlarining barcha elementlari mukammal ishlashi, aynan shu yo'nalishda soliqlarning o'rne va soliq mexanizmining mukammalligiga ham ko'riladigan samara darajasi bevosita bog'liqdir.

So'nggi yillarda mamlakatimiz soliq ma'muriyatchiligi izchil isloh qilinmoqda. 2019-yil dekabrda yangi tahrirdagi Soliq kodeksi qabul qilinib, to'g'ridan-to'g'ri qo'llanuvchi normalar joriy etildi. Soliqlar soni 13 tadan 9 taga kamaytirildi. Mulk solig'i stavkasi 5 foizdan 4 foizga, qo'shilgan qiymat solig'i 20 foizdan 12 foizga tushirildi. Ish haqiga nisbatan soliq yuki qariyb 2 baravar kamaytirildi. Bularning natijasida tadbirkorlarning islohotlarga ishonchi ortib, soliq tushumlari 4 baravar ko'paydi. Qo'shilgan qiymat solig'i to'lovchilar soni 6 mingdan 152 mingtaga yetdi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliq tizimining raqamlashtirilishi avtomatlashtirish va shaffoflikni oshirish bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bu esa byudjet daromadlarining barqaror o'sishiga olib keladi. So'nggi yillarda soliq tushumlarining dinamikasi batafsil ko'rib chiqilganda, masalan, 2016-yilda atigi 31,4 trillion so'm atrofida bo'lgan soliq tushumlari 2023-yilga kelib 165,9 trillion so'mga yetgan bo'lsa, 2024-yilda 199,1 trillion so'mni tashkil etib, o'tgan yilga nisbatan 20 foizga o'sish ko'rsatgan. 2025-yil yakunlariga ko'ra esa bu ko'rsatkich 247,8 trillion so'mga yetganini ta'kidlab o'tish muhim. Bu raqamlar soliq organlarining rasmiy ma'lumotlariga asoslanadi va iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasi natijasida erishilgan yutuqlarni aks ettiradi (1-rasm).

2-rasm. Soliq tushumlari dinamikasi.

Bunda foyda solig'i kabi asosiy soliq turlari 2025-yilda 72,3 trillion so'mni tashkil etib, o'tgan yilga nisbatan 37 foizga oshgani, shuningdek, 2025-yilning birinchi to'qqiz oyida byudjetga 158,7 trillion so'm tushum ta'minlangani va bu o'tgan yilning mos davriga nisbatan 18 foizga ko'p bo'lgani kabi aniq raqamlar orqali mavjud tizimning kuchli tomonlarini va hali hal etilmagan muammolarni ochib berish mumkin.

Soliq tushumlarining o'rtacha yillik 13–15 foiz atrofidagi o'sish sur'ati davlat byudjetining barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynayotganini, raqamlashtirish choralari esa soliq yig'uvchanligini oshirib, byudjet daromadlarining sezilarli darajada ko'payishiga olib kelganini ta'kidlab, bu ko'rsatkichlarni grafiklar va jadval shaklida taqdim etish orqali ilmiy qiymatni oshirish mumkin. Natijalarda takomillashtirishning iqtisodiy ta'sirini baholash, ya'ni to'liq avtomatlashtirilgan tizim orqali qo'shimcha daromadlar potensialini hisoblash, soliq yukini optimallashtirish va investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlari ko'rsatilishi kerak, chunki bu choralar nafaqat byudjetni mustahkamlashi, balki mamlakat iqtisodiyotini yanada raqobatbardosh qilishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiya qilish sharoitida byudjetga soliq to'lovlarini hisobga olish tizimini takomillashtirish mavzusi bo'yicha olib borilgan tahlil shuni ko'rsatadiki, so'nggi yillarda amalga oshirilgan raqamlashtirish islohotlari soliq tushumlarini sezilarli darajada oshirib, bu jarayon byudjet barqarorligini mustahkamlash va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda muhim rol o'ynadi.

Tadqiqot natijalari tasdiqlaydiki, elektron platformalar va avtomatlashtirilgan hisob-kitob mexanizmlari soliq yig'uvchanligini oshirgan, soliq bazasini kengaytirgan hamda iqtisodiy faollikni qo'llab-quvvatlagan. Ammo yangi

texnologiyalarni yanada keng qamrovda joriy etish va aholining ulardan samarali foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish hali ham dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Shu sababli, kelgusida tizimni yanada takomillashtirish orqali mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish zarur bo'lib, bu maqsadda, birinchi navbatda, sun'iy intellekt asosidagi real vaqt rejimida monitoring tizimini to'liq joriy etish va barcha soliq to'lovchilar uchun majburiy elektron hisobotni kengaytirish lozim, chunki bu choralar soliq to'lov jarayonini yanada tezkor qiladi.

Ikkinchidan, tadbirkorlar va aholining raqamli texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarini oshirish bo'yicha keng ko'lamli o'quv dasturlarini amalga oshirish hamda soliq organlari xodimlarining malakasini doimiy ravishda yangilab borish kerak, shunda yangi tizimlardan yuqori samaradorlik olinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-5841063>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Budjet ma'lumotlarining ochiqligini va budjet jarayonida fuqarolarning faol ishtirokini ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2018-yil 22-avgustdagi PQ-3917-son Qarori. <https://lex.uz/ru/docs/-3879197>
3. O'zbekiston Respublikasining Soliq kodeksi. 2019-yil 30-dekabr. <https://lex.uz/docs/-4674902>
4. Tuychiyev A.J., Ostonokulov A.A., Ibragimov K.Sh., Tursunov A.S. Byudjet hisobi. Darslik. — Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2018. — 428 b.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasining soliq siyosatini takomillashtirish konsepsiyasi to'g'risida"gi 2018-yil 29-iyundagi PF-5468-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/-3802378>
6. Tuychiyev A.J., Ostonokulov A.A., Ibragimov K.Sh., Tursunov A.S. Byudjet tashkilotlarida byudjet hisobi. Darslik. — Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2019.
7. Xoshimovich O.T. O'zbekistonda soliq tizimini takomillashtirish orqali tadbirkorlikni rivojlantirish va iqtisodiy o'sishga erishish // Iqtisodiyot va ta'lim. — 2024.
8. Allen R., Hemming R., Potter B. The International Handbook of Public Financial Management. — London: Palgrave Macmillan, 2013.
9. O'zbekiston Respublikasi Soliq qo'mitasi ma'lumotlari. 2025-yilda soliq tushumlari dinamikasi va davlat byudjeti daromadlari bo'yicha rasmiy axborotlar. — 2025–2026-yillar.
10. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi ma'lumotlari. Davlat byudjeti ijrosi va byudjet daromadlari bo'yicha rasmiy hisobotlar. — 2025-yil.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

3-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to'plami

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
